

Újabb lépés a kényszer és a korlátozások megszüntetése érdekében

A Mental Health Europe (MHE) új eszközökkel küzd annak érdekében, hogy a mentális egészségügyi ellátásba kerülő emberek annak ne passzív elszenvetői, hanem aktív részesei lehessenek. Az „Útmutató a pszichiátriai gyógyszerekhez” rövid útmutató, a negyedik kiadvány abból a sorozatból, amely a mentálhigiénés szolgáltatások területén tapasztalható kényszergyógykezelések és a korlátozások megszüntetéséért indult, ami egyébként a Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórumnak is az egyik legfontosabb harca évtizedek óta.

A sorozat célja, hogy segítse a mentális egészségügyi rendszerrel személyes kapcsolatban álló embereket abban, hogy tájékoztatást és eszközöket kapjanak, csökkenthessék kiszolgáltatottságukat. Ennek első kiadványa a „Rövid útmutató a pszichiátriai diagnózishoz” amit azok számára állított össze az MHE, akik éppen a mentális állapotukat érintő diagnózist kaptak. Az „Útmutató a személyes felépüléshez a mentális egészségben” célja a mentális egészségi állapotról gondolkodásnak, a kezeléseknél és a betegség leküzdésének módjainak leírása. A „Rövid útmutató a pszichiátriai gyógyszerekhez” az orvoságot szedők számára készült. A legújabb -a „Rövid útmutató a kényszer és korlátozás megszüntetésére a mentálhigiénés szolgáltatások területén”- célja: azoknak az embereknek a támogatása, akik kapcsolatba kerülnek a mentális egészségügyi rendszerrel, akár felhasználóként, akár közvetetten, barátként, vagy családtagként tapasztalják meg azt és adott esetben az ellátás során emberi jogokat sértő hozzáállást, illetve, az ehhez alkalmazott eszközöket, módszereket.

Az intézményekben, főleg a sok helyen még működő monstre otthonokban élőknek, a magány, a megalázottság és kiszolgáltatottság érzése a mindennapok része. Az akarat elleni kezelés vagy más kényszerítő intézkedések további szorongáshoz és tartós traumához vezethetnek. Sajnos a legtöbb tagállam még mindig megengedi a kényszer valamilyen formáját, a mentálhigiénés szolgáltatások területén. Ezt azzal indokolják, hogy az illetőt veszélyesnek tekintik önmagára vagy másokra nézve. A kényszerintézkedéseket gyakran „utolsó lehetőségként” határozzák meg, útmutatásokkal és kötelező képzéssel. De: elsődleges, vagy sürgősségi reakcióként való alkalmazása továbbra is széles körben elterjedt, sőt! Miután a nyomás mindinkább nő, különösen a mostani pandémiás időszakot követően, az ellátók, szolgáltatók, mind inkább fordulnak ilyen eszközökhöz, amelyek megsértik az emberek személyiségi jogait, és nem felelnek meg az ENSZ Fogyatékossgal Élő Személyek Jogairól szóló egyezményének (UNCRPD). Ennek a rövid útmutatónak az a célja, hogy javaslatot tegyen arra, hogy a mentális egészségi válságot átélt emberek és támogatóik hogyan hallassák hangjukat és fejtsék ki nézeteiket, így átvehetik testük és életük irányítását.

A rövid útmutató kapcsolódik az Európa Tanács jelenlegi szándékaihoz, ahhoz az úthoz, amelyet az MHE például az Oviedo-Egyezmény kiegészítő jegyzőkönyvének tervezetével kapcsolatos Withdraw Oviedo Kampánnyal is képvisel. Elfogadása esetén ugyanis ez a kiegészítő jegyzőkönyv-tervezet tovább erősítheti azt a szemléletet, hogy mások -köztük a mentálhigiénés szakemberek- fenntartják annak jogát, hogy átvehetik az érintettek teste-lelke feletti hatalmat és kényszerkezelésnek és elhelyezésnek vetik alá őket. Az Oviedo-i Egyezmény kiegészítő jegyzőkönyv-tervezete, az emberi jogok nemzetközi jogszabályainak ellentmondásán és az emberi jogok pszichiátriai megsértésének erősítésén kívül ellentmond annak a világszerte kialakuló paradigmaváltásnak és a növekvő konszenzusnak, ami egyértelműen elutasítja a kényszer minden

formáját. Az MHE, a pszichiátria felhasználói és megtapasztalói, a fogyatékosokkal élő személyek, valamint az ENSZ szakértői és a Tanács belső testületei egyaránt szigorúan bírálták a kiegészítő jegyzőkönyvvel kapcsolatos munkát, és sürgették a tervezet visszavonását.

2021. június

Berényi Gábor